

DÜNKÜ KONYA'DAN KİTAPLAR: 2

KONYA İLİ KÖY VE YER ADLARI ÜZERİNE BİR DENEME

Kitaplar, yazıldıkları dönemdeki değerlerini uzun süre koruyamaz, zamanla gündemdeki yerlerini kaybederler. İster; roman, hikâye, deneme türü edebiyat kitapları olsun, ister bilim dallarının kitapları, yerlerini yenilerine bırakmak zorundadır. Yayımlandığı zaman kıyametlerin koparıldığı bazı romanlar bugün sadece bir hatıra olarak yaşamaktadır.

Bu arada, bilim alanındaki bazı kitaplar yeri geldikçe gündeme taşınmakta, belki de yeni baskıları bile yapılmaktadır. Bu yola gidilirse bile o kitaplardan alıntı yaparak veya okuyarak yararlanabilmekteyiz. Ziya Gökalp'in *Türkçülüğün Esasları*'ndan *Türk Medeniyeti Tarihi*'nde her okuyuşumuzda yeni bir şeyler öğrenebilmekteyiz. Ağâh Sırrı Levend'in ilk basımının üzerinden 60 yıl geçmesine karşılık *Türk Dilinde Gelişme ve Sadeleşme Safhaları* (1949), daha sonra yeniden basılsa bile bazı raflardan ilk baskısından yararlanılmak için indirilmemektedir. Ancak, asla ikinci baskısı yapılmayacak kitaplar da vardır. Tarafımızdan 1991 yılında yayımlanan *Folklor Bibliyografyaları Bibliyografyası Üzeri-*

**Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU**

ne Bir Deneme adlı çalışmamızın üçte biri depomuzda beklemektedir.

Bugün tanıtacağımız kitap da yeniden basılmayacak kitaplardandır. Bunun başlıca sebeplerinden biri, belki de birincisi, gerektiği zaman fotokopi yöntemiyle kopyalanabileceğidir.

Adını, yazımızın başlığında okuduğunuz kitabımızı S. Sırrı Üçer ile M. Mes'ud Koman yazmışlardır. Yazarlardan Üçer, Kuleli Askerî Lisesi tarih öğretmeni, Koman ise Konya Halkevi Tarih, Müze Komitesi Başkanı olarak tanıtılıyor. Eser, 1945 yılında Konya'da Yeni Kitap ve Basımevi'nde, Konya Halkevi Tarih, Müze Komitesi Yayınları arasında, 1 serinin 3. kitabı olarak yayımlanmıştır. Küçük boy olan kitabın fiyatı 150 kuruş imiş. [IV]+VII+84 sayfa olan kitabı, Atatürk Üniversitesinde 'asistan' olduğum yıllarda (25 Şubat 1971) satın almışım. İstanbul'dan mı, Konya'dan mı?.. Kitap, Mes'ud Koman tarafından, Arap asıllı Türk harfleriyle bir dostuma imzalanmıştır: *Aziz Haydar Bey kardaşıma / min Mes'ud Koman*

Kitap, ertesi yıl Hüseyin Namık Orkun tarafından tanıtılmıştır: *Ülkü,*

2. seri, 10 (112), 16 Mayıs 1946, 15.

İçindekiler'i bulunmayan kitabın başında, Konya Halkevi Başkanı Midhat Şakir Altan'ın üç paragraflık bir sunuş yazısı yer almaktadır [s. III].

Bu kısa yazıda, Ev'in "... mahallî ve millî konular üzerinde..." bir kitaplık oluşturma çabası dile getirilmekte, tek cümleden oluşan son paragrafta da ilgililere teşekkür edilmektedir.

İmzasız *Önsöz*'de (s. I-II) birkaç önemli konuya değinilmiştir. Bazılarını okuyucularımın paylaşmak istiyorum.

"Şimdiye kadar Konya ili tarihiyle ilgili kitaplar yazılmış, mecmualar ve gazetelerde birçok değerli yazılar yayımlanmıştır. Yalnız, etnografyası hiçbir kalemle henüz değelenmemiştir. İşte biz, Konya Halkevi'nin türlü konulardaki yayınları arasında, Konya ili köy ve yer adları üzerinde etnografik bir denemeyi katmakla, kıvanç duyuyoruz." (s. I)

Burada dikkatimizi çeken önemli bir terim sorunu vardır. Adlarla ilgilenmek etnografya biliminin konusu değildir. Acaba, kitabın kaleme alındığı yıllarda ad bilimi henüz yeterince gelişmediği için mi böyle bir farklı konunun alanı içine alınıyordu? Oysa günümüzde etnografya âdetâ madde bilimi olarak değer kazanıyor. Kültürel açıdan değer taşıyan maddeler bu alanın konusu oluyor ve etnografya müzeleri de bu tür maddelerle süsleniyor.

Yazarlarımızın etnografya adıyla ilgilendirdikleri alanın özel bir adı vardır: *Onomastik*. Bunu Türkçemizde *ad bilimi* olarak karşılıyoruz. Özgün adları bazı dillerde şu şekillerdedir: *Onomastique*, *onomastic*, *Namenkunde*. Ancak bu terimin pek çok dallara ayrıldığı da görülüyor:

Kişi adlarıyla uğraşan dal: *anthroponymie*,

Yer adlarıyla uğraşan dal: *toponymie*,

Dağ adlarıyla uğraşan dal: *oronymie*,

Göl, nehir, ırmak adlarıyla uğraşan dal: *hydronymie*.

Biz Türkler bunları sırasıyla; *kişi adları bilimi*, *yer adları bilimi*, *dağ adları bilimi* ve *su adları bilimi* olarak adlandırıyoruz.

Bugün ad bilimi diye adlandırdığımız alana kısaca göz atarsak şu noktalar öne çıkacaktır.

1938 yılında, Paris'te ilk Ad Bilimi Kurultayı toplanır. İkinci toplantı, yine Paris'te fakat dünya savaşı sebebiyle dokuz yıl sonra toplanır. Türk bilginler 1949'daki Brüksel toplantısından itibaren bu toplantılarda yer alırlar: Prof. Ahmet Caferoğlu, Prof. Ali Tevfik Tanoğlu, vb. İlk ad bilgisi dernekleri Avrupa'da kurulur. Hollanda (1948), Belçika (1950). Alanın ilk dergisi ise ONOMA adıyla 1950 yılından itibaren yayımlanır.

Üçer ve Koman'ın kitabını acaba hangi dalda ele alabiliriz? Bu sorunun cevabını 2 numara olarak verebiliriz.

Önsöz'deki bir başka önemli nokta da şudur:

"Yeri gelmişken; köylerimizin, kasabalarımızın ve mahallelerimizin eski adlarının gelişi güzel değiştirilmesinin, her yönden hatalı olduğunu işaretlemek istiyoruz. Köy ve mahalle adlarının taşıdığı tarihsel ve etnografik değerleriyle, onların değiştirilmesinden doğan hatalar, bu kitabın okunuşundan sonra kendiliğinden belirecektir" (s. V).

Bu görüşe katılmamak mümkün değildir. Günümüzden 65 yıl önce ileri sürülen bu görüşler daha sonraki yıllarda fazlasıyla gündeme getirilmiştir. Çünkü Üçer-Koman ikilisinin korktukları başlarına gelmiştir. Hemen çok çarpıcı örneği sunmak istiyorum.

Kitapta bir ara başlık var: (*Basmil*) ler. Alt bilgi ise şöyledir: *H. 835 tarihli bir vakfiyede (Vismil), bugün (İsmil) şeklini almıştır. İsmil köyü-Yarmâya bağlı.*

Bu ad, Kâşgarlı Mahmûd'un ünlü eseri *Divânü Lûgati't-Türk'te* 'Basmil' şeklinde geçer. Türkçemizde, kelime

başında *b-v* seslerinin değişmesi sıkça görülür. Günümüzdeki *ver-* fiili önce-leri *bir-*, daha sonraları ise *vir-* şekillerinde idi. Bugün, Konya'mız dâhil bazı bölgelerimizde hâlâ *vir-* şekli kullanılıyor.

Basmil'den *Vismil*'e geçilmiş, sonra da kelime başında *v* sesi düşmüş. *vur-* yerine *ur-* şeklinin de olması bu değişikliğin yaşayan bir örneğidir.

Nasıl olur da Türkçe olan *İsmil* adını biz *Demirkent* yapiveririz? *Demir* madeni acaba *İsmil*'imizin neresindeydi? Sonra, sanki *kent* kelimesi Türkçe mi ki? Ankarâdakilerin masa-başı işleri...

Evet, *Ladik* adı Türkçe değil, *Laodice*'den (Belki başka şekilleri de vardır.) gelmiş. Ama biz bu adı Türk'ün zevkine ve gırtlak yapısına uydurarak *Ladik*'e çevirmişiz. Sonra sen tut, orada iyi halı dokunurmuş diye adını *Halı* yapıver!.. Artık *Ladikli* Ahmet Ağa oldu mu *Halı* Ahmet Ağa!

Neyse, Konya'daki akıl ve fikir sahipleri bir yerleri uyardılar da bu adlar eski şekillerine kavuştular. Artık *İsmil* var, *Demirkent* yok; *Ladik* var, *Halı* yok. Bu felaketten *Sille* nasibini (!) alamamış; yoksa Ankarâdaki aklievveler 60 yıl önce onu da *Testicil* yapıverirdi.

Yazarlarımız, bu tehlikeyi kendi dönemlerindeki bazı örneklerle de pekiştirmek istemiş ve birkaç çarpıcı örneği vermişler.

Bir Türk boyu olan ve Mahmûd'un eserinde de adları geçen bazı boyların da hesapları görülmüş. Mesela *Karapınar*'ın *Çiğil* köyünün adı *Yeni Kuyu* olmuş (s. V). Bir köyün adının değiştirilmesi ise tam bir deyimlik... Kaş yapalım derken göz çıkarılmış. Sen tut, "Batum taraflarındaki *Acaralılar*" yerleştiği köye, *Batum* adı ver, ama *Kımk* adını silip at!.. *Kadın Hanı*'nın *Karaman* adlı köyü, acaba o yıllarda ilçe olan *Karaman* ile karışmasın diye mi *Gün Gören* oluvermiş? Ya aynı ilçenin *Şah Verdi* köyünün adının *Ün Veren* olmasına ne demeli? *Hatıp* nahiyesine bağlı *Tekeler*'in adı *Ilyas Baba* olurken *Hotamış* nahiyesine bağlı olan *Hasan Oba* da *Cinli Viran* olu-

vermiş (s. V).

Eğridir ilçesi halkı az mı uğraştı, "Biz Eğridirli değiliz, Eğirdirliyiz" diye.

Antalya'nın, önceleri *Akseki*'ye bağlı olan şimdiki *İbradı* ilçesinin adını da, okuryazarı, âlimi, yöneticisi çoktur diye *Aydınkent*'e çevirmişlerdi. Onlar da eski adlarına kavuştu. Aklımıza Trakya'daki *Pehlivanköy* geliverdi. Acaba oradan çok mu *pehlivan* yetişmişti?

Bakınız, 60 yıl önceki dert bizi nelerde götürüverdi. Kitabın Romen rakamlarıyla verilen son iki sayfası iki ayrı konuya ayrılmış: "Konya İli / Kazaları-Nahiyeleri" (s. VI) ve "Kısaltmalar" (s. VII).

İlk başlık altında, merkez ilçe dâhil 14 ilçe alfabe sırasına göre verilmiştir. Dikkatimizi çeken bir noktayı özellikle belirtmek isterim. O yıl ilçe sayısı 14 imiş. Bunlardan yedi tanesi birleşik ad olmakla birlikte hep ayrı yazılmış. *Ak Şehir*, *Bey Şehir*, *Boz Kır*, *Cihan Beyli*, *Kara Pınar*, *Kadın Hanı*, *Seydi Şehri*. Bugün, genç il Karaman'a bağlanan *Ermeneğ*'in yazımı ise, uzun yıllar pek çoklarından işittiğimiz gibi *Ermenek* şeklindedir.

Bu ad yazımı şekli, nahiye adlarında da görülüyor. *Doğan Hisar*, *Kır Eli*, vb. nahiyeler arasında sekiz tanesi sonradan, değişik tarihlerde ilçe olmuştur: *Saray Önü*, *Ak Viran (Akören)*, *Taş Kend*, vb. ilgi çekici örnek ise Ereğli'ye bağlı olan *Ayrancı*'da görülmektedir. İlçe oldu olmasına ama yeni il Karaman'a armağan ediliverdi.

Kısaltmalar'da, *Önsöz*'de de belirtildiği üzere (s. IV), kitapta çokça kullanılan dokuz kaynağa yer verilmiştir. Bunların yazarları F. Köprülü (iki kitap), H. N. Orkun, A. R. Altınay, M. H. Yınanç, Z. Gökalp, H. Vambery, Şeyh Süleyman ve K. Mahmûd'dur.

Kitabın kalan bölümünü ikinci bir yazımızda tanıtacağız.

(Not: Ad bilimi ile ilgili bilgiler, *Türk Ad Bilimi I / Giriş* (Ankara 2001) adlı eserimizden alınmıştır.)

Urfalı Gözüyle: KONYA (Şehirler İçinde Bir Şehir)

*“Öyle ki kırgın çocuk gibi Konyalı
Bayramlara hep bayram ertesi çağrılmış
Konyalı bir çocuk gibi, Konyalı bir
Ergen gibi Konyalı bir adam
Konyalı bir kocamış kırdaki
Kendisi konmuş kırdaki gölgesi çağrılmış”*

Turgut Uyar

İnsan bazen okuduğu bir kitap dolayısıyla o şehri görüp tanımak ister bazen de bir türkü sözünden hareketle... Şahsen Konya'yı sık sık dinlediğim : “Yaylalar içinde Erzurum yayla/ Şehirler içinde Konya'dır Konya” türküsünün sözlerinden dolayı merak etmiştim. Yıllar sonra Ahmet Hamdi Tanpınar'ın “Beş Şehir” kitabını okuyunca bu merakım daha da artmıştı.

Konya'ya girerken işte bu heyecan ve merakla girdim. Akşam karanlığında girdiğim şehir, büyüklüğü ve bir çarşaf gibi yayılışı içinde o metropol şehirlere mahsus bir korku ve merak uyandırmıştı. Aslında şehrin büyüklüğü, diğer yandan benim açımdan iyi olmuştu, çünkü “Bir şehirde kaybolmadan o şehri tanıyamazsınız” gerçeği doğrultusunda, bu kayboluşun aynı zamanda bir buluş olacağını biliyordum...

Konya, Alâeddin Tepesi'ni merkez alarak bir çarşaf gibi dümdüz ovaya serilmiş bir şehir. Alâeddin Tepesi şehrin gövdesi, Mevlâna beyne ve kalbi... Şehir, sema yapan bir semazenin uçuşan tennuresi gibi, tepenin etrafına yayılmış... Tarihte Selçuklulara başkentlik yapmış olan bu şehir, başkentlik yaptığı devletin tarihi eserlerini değişime kurban vermiş olmalı ki, dağınık şekilde ayakta duran Selçuklunun camii, medrese ve türbeleri dışında Selçuklu tarihi ve mimari eserlerini tek karede verecek fotoğrafı kaybetmiş... Buna rağmen şehir, sosyal ve kültürel yapısıyla Selçuklunun izlerini ruhunda saklıyor... Konya'nın ruhunu çözmek için ancak Selçukludan yola çıkmanız gerekir...

Alâeddin Tepesinde bütün ihtişamıyla duran Alâeddin'in sarayı değil, yaptırdığı camidir. Saray diye korumaya alınan tuğlalardan oluşmuş yıkık bir duvar... Selçukluyu, iktidar ve yönetim anlamında hatırlatacak bir şey kalmamış camiler ve mescitler dışında... Konya'da Selçukluların ve başkentliliğin izini ancak camilerinde ve Mevlâna'nın dergâhında bulabilirsiniz. Bazen bir şehri bir insan kurabilir. Bu anlamda geçmiş ile gelecek arasında bir köprü olan, hatta

* **Mehmet Kurtuluş:** 1969 yılında Urfa'da doğdu. Urfa İmam Hatip Lisesinden mezun oldu. HRÜ Meslek Yüksek Okulu İnşaat ve AÜ Sosyal Bilimler Bölümü'nü bitirdi. Şanlıurfa İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünde şube müdürü olarak çalıştı. Ekim 2007'den bu yana VGM Kültür ve Tescil Dairesinde yayın işlerinden sorumlu müdür olarak çalışmaktadır. Yazı ve şiirlerini Yedi İklim, Bir Nokta, Kültür, Suhan, Mürekkep, Ardic, İslami Edebiyat, Eyvan, Güneydoğu Life ve Memleket Edebiyat dergilerinde yayımladı. GAP Gündemi gazetesinde kültür-sanat editörlüğü yapıp, dizi röportajlar ve köşe yazıları yazdı. Helezon (2 sayı), Yaz-gı (10 sayı) ve Seyir Kültür Sanat Dergisi'ni (13 sayı) çıkardı. Kırım'da yapılan “Türkçenin Uluslar arası Şiir Şöleni”ne katıldı. Türkiye Yazarlar Birliği Şanlıurfa Şube Başkanlığı (üç dönem) yaptı. İLESAM ve GAP Gazeteciler Birliği üyesidir. **Eserleri:** Bana Kendini Anlat, Gurbeti Olmayan Diyar, Çağa Küsen Leyla, Ben Yusuf Sen Züleyha (şiir); Hafızasını Kaybeden Şehir, Ben Kendimden Yanayım, Hafızasını Arayan Şehir (deneme); Urfa Efsaneleri, Kültür Şehri Urfa (araştırma); Geçmişten Günümüze Suruç (ortak kitap); Kültür ve İnançlar Diyarı Urfa, Urfa vakıf Medeniyeti ve Su (belgesel); Savaşın Aşkları (tiyatro); Urfalı Nabi (biyografi).

büyük kıyım ve yıkımlara rağmen geçmiş bütün özellikleriyle şahsında gösteren Mevlâna, Konya'nın ruh mimarı olduğu kadar, tek başına bir tarihi fısıldayan insandır da... Konya, kendini o denli Mevlâna ile özdeşleştirmiştir ki, koca bir şehir sanki bu isimden ibaret kalmış gibidir. Mütevazı ve müteveyyin Konyalılar, bu durumdan öylesine memnun olmalı ki, Mevlâna haricinde başka bir isme, başka bir sığata gerek duymuyorlar sanki... Alâeddin Camii, büyüklüğü, mimarisi ve bulunduğu konumuyla güçlü bir iktidarın eseri olduğunu bütün ihtişamıyla gösteriyor. Caminin kubbesini ayakta tutan farklı başlıklı yuvarlak ve köşeli sütunlar, bu coğrafyadan gelmiş geçmiş farklı medeniyetlerin camiye birer yadigarı adeta...

Gezdiğim şehirler içinde, kadim bir geleneği temsil etmesine ve kendine mahsus bir refleksi olmasına rağmen, Konya kadar mütevazı bir şehir görmedim. Bizim halim selim diye niteleyebileceğimiz insanların bir araya toplandığı şehir Konya! Bu Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Konya bozkırın tam çocuğudur" dediği kırdan yaşamının getirdiği bir sadelik mi, yoksa şehri yüzyıllardır derinden besleyen İslami dinamikler mi bilemiyorum. Her iki halükarda da Konya kelimesinin tam anlamıyla masum ve güzel Anadolu çocuklarının yaşadığı bir bozkırdır...

Şehir dünden bugüne birkaç işaret taşı bırakmış o kadar. Bu işaret taşlarından koca bir Selçuklu şehrini tahayyül etmek mümkün değil. Bu anlamda Konya, bugünkü haliyle geleneksel bir şehir olmaktan daha çok, modern bir şehir olarak karşımıza çıkıyor. Şehir, geniş cadde ve sokakları, tamamlanmış alt yapısı ve genel görünümü ile modern, yerlisiyle geleneksel kalıyor. Şehir merkezinin nüfusu yedi yüz bin, geneli bir buçuk milyon. Ama şehre ayak bastığınızda nüfus yoğunluğunu göremiyorsunuz. Bu şehrin büyük bir alana yayılmış olmasından kaynaklanıyor: Şehir,

mevcut yapısıyla bunun birkaç katı nüfusu daha barındıracak özelliğe sahip. Konya, geniş-düzgün cadde ve sokaklarıyla nizami bir şehir. İnsanı hiç yormayan bir özelliği var. Şehri ilk girişimde hissettiğim korkunun yerini bir huzur alıyor. Hayretim ise beni şehrin işaret taşlarının peşinden sürüklüyor. Sahip Ata Medresesi, müthiş çinileri, güzelim kapı süslemesiyle İslam sanatının bütün ihtişamını dışa vuruyor... Medresesinin çinilerinin restorasyonda kırılarak yerinden sökülmesi ise tam bir trajedi... Sonra şehrin ruh mimarlarından Sadreddin Konevî hazretlerinin türbesinin bulunduğu makam... Konevî hazretleri İbn Arabî'nin üvey oğlu... Büyük bir kütüphaneye sahip ve aynı zamanda İbn Arabî'yi en iyi anlayan âlimlerin başında geliyor... Mağrip'in Anadolu ile buluşmasının adıdır Arabî ve Konevî...

Burada yedisinden yetmişine herkes bisiklet kullanıyor. Urfâda orta yaş ve üstündekilerin bisiklete binmesi ayıp sayılırken, Konya'da aksakallı dedeler ne güzel bisiklet kullanıyor. Bisikletli insanlar şehri Konya. Ayrıca, rampası olmayan yegâne şehir de diyebiliriz... Konya'yı anlamak için Konya'da uzun süre kalmaya gerek yok. Şehir, kendini bütün çıplaklığıyla ele veriyor. Sade görünümü, örtülü kadınları, cami ve mescitleri ile dindar bir şehir. Şehir kendini hep bu yönüyle öne çıkarıyor. Büyük şehirlerin olmazsa olmazı olan çıplaklık ve kadınların sokaktaki varlığı burada pek görülüyor.

Şehrin kalbi durumundaki Mevlâna Müzesi, şehrin en canlı yeri. Şehre giren çıkan insan sayısı Mevlâna'dan hareketle belirleniyor. Mevlâna'yı bu kadar önemli ve bu denli çekim merkezi yapan şey, onun diğer klasik evliya ve âlimlerimizden farklı bir misyonu olması. Mevlâna, aşk ve feyz adamı. İlmi aşır, onun ötesindeki âleme varmış bir sevgi ve hoşgörüsünü. Seyyid Burhaneddin'in onu kucaklayıp: "Bütün ilimlerde eşi benzeri olmayan bir insan; nebilerin

ve velilerin parmakla gösterdiği bir kişi olmuşsun... Bismillah de yürü, insanların ruhunu taze bir hayat ve ölçülmeyecek bir rahmete boğ; bu suret âleminin ölümlerini kendi mana ve aşkıyla dirilt” diyerek nasihatte bulunması boşuna değildir. O bunu Mevlâna’da gördüğü için söylemiş ve hakikat tecelli etmiştir...

Konya’da ilgimi çeken iki büyük cami oldu. Birisi Selçuklu Dönemine ait olan Alâeddin Camii, diğeri Osmanlı Dönemine ait olan Aziziye camii... Alâeddin Camii, Alâeddin Tepesi üzerine oturtulmuş bir cami olarak, başkentlik günlerinden kalma bir havası var. İktidarını kaptırdığı Osmanlı’ya tepeden bakıyor adeta... Aziziye Camii ise, küçük esnafın oluşturduğu çarşılar içinde sanki sığıntı olarak duruyor. Alâeddin Camii, şehri yukardan keserken, Tanpınar’ın “Bir başkent daima başkenttir, ne kadar susturulsa susturulsun, yine konuşur” sözünün gerçekliğini gösteriyor... Aziziye Camii’nin doğu batı senteziyle yapılan mimarisi, oldukça ilgi çekici... Geleneksel Osmanlı ve Barok tarzı üslubun birleşiminden oluşan mimari süsleme oldukça zenginlik katmış... Aziziye Camii’nin belki de en büyük özelliği, güzelliği ve farklılığı bu sentezde yatmaktadır... Caminin yan tarafında evcil güvercinlerin cami ile bütünleşen uçuşları Aziziye’ye bambaşka bir anlam katıyor... Dış süsleme de en az iç süsleme kadar zengin ve çarpıcı... Kendine mahsus çift minaresi, bana Halep-Şam ve Kahire’deki camileri hatırlatıyor... Güzelliğinin farkında olan ama bunu ifşa etmek istemek istemeyen bir kadın gibi, çarşı içine saklanmış bir cami... Sultan Abdülaziz’in annesi Pertevniyal Valide Sultan’ın maddi katkılarıyla 1874 yılında yaptırılmış...

Konya’yı ilk defa gören insan, şehrin sadeliği karşısında bu şehrin yalnızca görünen yüzünden ibaret, mutaassip ve kapalı bir şehir olduğunu sanır. Öyle ki, Konya’nın bu sade ve güzelim görüntüsü, şehrin zevk ve eğ-

lenceden uzak hissi uyandırır insanda... Şehrin ruhuna sirayet etmedikçe de bu kanaatiniz değişmez... Bunu Ahmet Hamdi Tanpınar daha iyi görmüş. Şöyle yazıyor: “Konya insanı ya sıtma gibi yakalar, kendi âlemine taşır yahut da ona sonuna kadar yabancı kalırsınız. Meram Bağlarının tadını alabilmek için ona yerli hayatın için gitmek lazımdır. Konya tıpkı Mevlâvilik gibi bir nevi initiation ister.” Şehirlerin aziz ve berduş yüzleri vardır... Aziz yüzlerinde dinî ve mistik yanlarını, berduş yüzlerinde ise zevk ve eğlence yönlerini görürsünüz... Özellikle dinî şehirler bu yüzlerini kolay kolay dışa yansıtmazlar... Mesela Urfa’ya ilk adımı atan kimse şehrin, güçlü dinî ve mistik havası karşısında kendini kaybeder. Hiçbir yerde görmediği dinselikle karşılaşır. Bu ilk görüşteki sarhoşluk, şehirde uzun süre kalındığında yavaş yavaş kaybolur. Şehrin dinî ve mistik havasının ötesinde bir başka yüzünün de olduğu ortaya çıkar. Şehir artık sizi başka bir yüzle karşılar... Konya’nın da böylesine bir yüzü olduğunu Meram bağlarının eğlence yüzünde görmek mümkündür... Bu, şehrin kendini daha çok tanımlamak istediği kimliğiyle alakalı bir durumdur. Konyalı bunun farkında olduğundan Meram’daki eğlence âlemleriyle değil de, Mevlâna ile kendini tanımlıyor. Özellikle İslam şehirleri, insanlar gibi mahremiyetlerine dikkat ederler. Ve bu yüzden bir öne çıkan kimlikleri vardır bir de geride kalan... Urfa, Konya gibi şehirler, bu tür hassasiyeti olan şehirlerdir...

Konya, sanayileşmiş bir şehir. Mevlâna civarında halen küçük esnaf iş yapıyorsa da, şehrin girişindeki fabrikalar, büyük iş merkezleri şehrin havasını değiştirmiş. Koca Selçukludan geriye kala kala birkaç parça çini, birkaç mescit ve cami kalmış. Bu yüzden Konya’da gelenek belli bir yerde keşintiye uğramış. Geçmişten gelen birkaç tarihî mekânı, bu yüzden hassasiyetle koruyorlar. Alâeddin Tepesi’nin hemen aşağısında bulunan Karatay

Müzesi bu anlamda güzel bir örnektir. Karatay Medresesi, Sultan İzzettin Keykavus II. Devrinde, Emir Celaleddin Karatay tarafından 1251 yılında yaptırılmış. 19. yüzyılın sonlarına kadar kullanılan medrese daha sonra yalnızlığa terk edilmiş... Bugün müze olarak kullanılan ve içinde Selçuklu dönemine ait çinilerin sergilediği medrese, farklı kubbesi ve çini süslemeleriyle Selçuklu mimarisinin özelliklerini taşıyor. Kubbedeki ışıklandırma takalarıyla ve ortasındaki havuz zamanın teknik bilgileriyle inşa edilmiş. Güneşin medreseye düşüşüyle zaman işleyişi gösterilmiştir. Mardin'deki Kasımiye Medresesi'nin ortasında böyle bir havuz mevcuttu. Kasımiye Medresesi'ndeki havuzun sembolik anlamı, insanın anne karından dünyaya gelişini, oradan da ahirete doğru gidişini anlatıyor. Anlaşılan her ikisi de zaman eksenli... Hem de güneş, su ve mekân eksenli bir üçleme... Karatay Medresesi'nde çini süslemelerde kitap inmiş dört peygamber ve İslam'ın dört halifesinin ismi yer almakta... Karatay Medresesi'nin ihtişamı çinilerinin güzelliğinde yatıyor. Ama ne yazık ki, bu çini süslemelerinin bile büyük bir kısmı tahrip olmuş...

Konya kültürel olarak çok zengin bir şehir. Bir şehrin kültürel canlılığını o şehirde yayımlanan kitap, dergi ve gazete sayısı ile anlamak mümkün. Konya bu anlamda büyük bir birikime sahip. Şehirde yedi veya sekiz tane yerel gazete mevcut. Gazeteler yayın kalitesi ve içeriği ile göz dolduruyor. Tıpkı ulusal gazetelerde olduğu gibi yazarlarına telif ödüyorlar. Köşe yazarları Konya çevresinde turlar düzenleyerek bunları gezi notu şeklinde ele alıyorlar. Okuduğum köşe yazıları ve dizi yazılarda şehrin kimliği üzerinde duruluyor. Yazarları, "şehirlilik" bilincinin farkında ve bunu daha da canlı tutmak için de çaba harcıyorlar. Şahsen bir şehirde kitapçılar çarşısı varsa eğer, o şehir kültürel birikimi farklı yerlere ve zamanlara taşıyabilir diye düşünüyorum. Konya'da kitap-

çılar çarşısıyla bunu fazlasıyla gösteriyor. Yine İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün seksenin üzerinde yayımladığı kitap, aynı şekilde Belediye Başkanlığının kırkın üzerinde yayımladığı kitap ve Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi'nin yaptığı kültürel faaliyetler ve yayınlar bunun en güçlü göstergesidir...

İtalo Calvino'nun söylediği gibi her zaman bir şehirden başlayarak başka şehirleri anlatmak gerekir. Hiç kuşkusuz başka bir şehri anlatmaya Urfâ'dan başlarım. Kubilay Han, Marco Polo'ya gezdiği şehirleri anlatmasını ister. Marco Polo da başlar Venedik'i anlatmaya. Kubilay Han, 'Ben sana gezdiğin şehirleri anlatmanı bekliyordum' dediğinde, Marco Polo: "Ben sana şimdiye kadar sana neyi anlatıyorum?" diye sorar. Çünkü Maco Polâ'ya göre Venedik'i anlatmak bütün şehirleri anlatmaktır. Yani bütün şehirler birbirine benzer demek ister... Konya söz konusu olunca ben de Urfâ'dan bahsetmeden edemedim. Çünkü Urfa Konya'yı, Konya Urfâ'yı hatırlatır...

Bu anlamda Urfâ'dan Konya'ya baktığımda, tarihi kimliğini kaybetmemiş Urfâ'nın yanında Konya'nın fazla bir tarihsel dokusu kalmamış ama kültürel birikimiyle birçok şehri geride bırakmıştır. Urfâ'daki kültür ve sanat ortamının canlılığına ve büyük birikimine rağmen özgünlüğe ulaşamamasının nedeni, Konya gibi büyük bir hafıza kaybına uğramamasıdır. Konya'da Selçuklunun izlerini silmek için sanki bir silindire şehir yerle edilmiştir. Bu gelen iktidarın öncekini yok etme silme kaygısından kaynaklanmış olabilir. Ama Urfâ'da hüküm süren devlet ve medeniyetler uzun süre şehirde kalamadıklarından bu kısa dönemler içinde her biri değerini bir şeyler ekleyerek çoğulcu bir kimlik miras bırakmışlardır. Yalnızca başkentlik yapmış olan Harran'ın bugün eski ihtişamının yerinde yeller esmesinin nedeni Moğol istilasındır ve şehir ilelebet dirilmemek üzere yok edilmiş... Konya kaybettiklerinin

farkında olan bir şehir olduğundan şehirlilik kimliğini fazlasıyla önemsiyor ve üzerinde duruyor. Ayrıca büyümesine ve göç almasına rağmen, belli bir duyarlılık oluşturduğundan gelen göçü kendi içinde eritmiş, şehrin yerli kimliğini muhafaza etmiştir...

Konya büyük şehir, ama büyük şehirlere mahsus olan koşuşturma ve telaştan eser yok. Şehrin akışı da sakin insanı da... Sorduğumuzda, adresi tarif etmek yerine, bize mihmandarlık edip yol gösteriyorlar. Böylesine yabancıya karşı saygılı. Türk geleneksel misafirperverliğinin en canlı örneğini Konya'da görmek mümkün... Şehirlerin ruh mimarları vardır ve bu ruh mimarları zaman içerisinde şehri kendilerine benzetirler. Hatta ölümlerinden sonra bile bu tasarrufları devam eder. Mevlâ'nın da Konya üzerinde böylesine güçlü bir tasarrufu olduğunu düşünüyorum. Şehrin yerlisine sirayet etmiş olan sevgi ve hoşgörü, işte bu büyük mütefekkir ve ermiş Mevlâ'ndan kaynaklanıyor olsa gerek... Çünkü Konyalı, Mevlâ'ya o denli içselleştirmiş ki, hangi mekâna girerseniz girin onun ismiyle, onun sözleriyle onun resmiyle karşılaşıyorsunuz... Popülizmin her gün bir yüz her gün bir çehre sunduğu günümüzde, yüzyıllar ötesinden seslenen ve düşünceleriyle insanları etkileyen Mevlâ'nın, zamanın unutkanlığına karşı halen hatırlanıp ve canlılığını koruması üzerinde durulmaya ve düşünölmeye değerdir... Bu anlamda Konya, Mevlâ'ndan mütefekkil bir ruh, bir kalıptır. Bu şehre girenler o ruhtan fazlasıyla feyiz alabilir...

El yazma eserlerin bulunduğu kütüphanesi ise kelimenin tam anlamıyla büyük bir hazine. Türkiye'nin birçok vilayetinden toplanan yazma eserler burada korunuyor. Eserlerin tümü muhafaza altına alınmış ve CD'lere yüklenmiş. Konya bu iş için biçilmiş kaftan...

Konya mimarisi, tuğla ve çiniden

mütefekkindir. Nerede bir tuğla ve çiniye dayalı bir yapı varsa orada hiç kuşkusuz Selçuklu vardır. Öyle ki, bu tarz mimarisiyle şehirlerde silinmez mührünü basmıştır Selçuklu... Çünkü Selçuklu nerede hüküm sürmüşse orada aynı tarz ve sitilde tuğla ve çiniden eser bırakmıştır... Selçuklunun Konya'da ve benzer yerlerdeki izlerinin bir anda silinmesi, ondan sonra gelen güçlü Osmanlı İmparatorluğundan kaynaklanmıştır. Ayrıca Konya, Timur istilasından korunmuş istisna bir şehirdir. Mimarisi tuğla ve çini gibi yumuşak ve zarif bir özellik arz etmesinden dolayı, zamana direnme anlamında çok güçlü değildir... Eğer Selçuklar da yaptığı mimari eserlerde Diyarbakır'a hâkim olan bazalt taşı Urfâ'ya hâkim olan beyaz kesme taşları kullanmış olsaydı hiç kuşkusuz bugün Selçuklu Dönemine ait mimari eserlerin daha fazlasını görme imkânını yakalayabilirdik. Ama Selçuklular, tıpkı Mevlâ'nın fikirlerinde olduğu gibi çoğulcu, zarif, yumuşak ama daha derin anlamları olan bir mimari bırakmıştır... Fiziksel olarak varlıkları görülme de şehrin derinlerinde onların ruhlarını fısıldayan bir iz, bir işaret görmek mümkündür. Kal (söz) ile ifade edemez kaldığımız duygu ve düşüncelerimizi en güzel hâl (eylem) diliyle ortaya koyan Mevlâ'nın fikirleri gibi Konya'da kendini daha çok hal diliyle ortaya koyan bir şehirdir. Konya'yı okuyarak ve dinleyerek değil, ancak yaşayarak tanıya ve anlayabilirsiniz...

Konya'nın yalnızca bende yarattığı çağrışımlarıyla değil, sınırsızca güzel insanlarıyla da cezp etti. Konya'nın büyüklüğüne ve makineleşmesine rağmen, özündeki kadim ruhu ve insani özelliklerini muhafaza etmesi gerçekten üzerinde düşünölmeye gereken bir olaydır. Bu anlamda insana yabancılaşan, insanı yalnızlaştıran büyük şehirlerimizin Konya'dan aldığı çok şey olduğunu düşünüyorum. Özellikle her şeye rağmen bozulmama ve özünü koruma anlamında...

ÇOK YÖNLÜ BİR SANATÇI AHMET EFE

Ahmet KUŞ

Çok uzun zamandır Ahmet Ağabey hakkında bir yazı yazmak istiyordum araya başka meşgaleler girince bu arzum gerçekleşmedi. Kısmet bugüneymiş. Hikâye, masal, roman, şiir, nakış, fotoğraf, ahşap, hat, minyatür, sinema, grafik gibi ilgi alanlarıyla uğraşan çok yönlü bir sanatçı. Nalçacı Caddesi'ndeki mütevazı dairesinde her daim okumakla, yazmakla meşgul. Küçük odanın üç duvarı ve salonun bir bölümü kitaplarla kaplı. Ne zaman ziyaretine gitsek ya bir kitap tasarımı yapıyordur, ya yeni kaleme aldığı bir eserin tetkikiyle meşguldür ya da bir kitap okuyordur. Vaktin değerini bildiği için Onu boş vakit geçirirken görmek pek mümkün değildir. Zengin bir kitaplığı bulunan küçük odası kendine sığınak olduğu gibi zaman zaman dostlarına da sığınaklık eder. Bu mütevazı odada güzel sohbetler edilir, orada vaktin nasıl geçtiği bilinmez. Ahmet Ağabey bu şehirde hâlâ sohbeti dinlenip, bir bardak çayı içilebilecek sayılı kişilerden biridir.

Onunla Mustafa Özkafa Beyin büyükşehir belediye başkanlığı döneminde tanıştık. Ahmet Ağabey o yıllarda Konya Büyükşehir Belediyesi'nin kültür sanat faaliyetleriyle ve yayımlanacak kitaplarıyla meşgul oluyordu. Belediye için hazırlanan kitap ve diğer süreli yayınların tasarımı yapıyordu. 2000 yılında başlayan tanışıklığımız 2004 yılından itibaren yayınlanan kitaplarımızın tasarımı sırasında kuvvetli bir dostluğa dönüştü. 2004'de Sel-

çuklu Belediyesi yayınları arasından çıkan ikinci kitabımız "Konya ve İlçelerindeki Selçuklu Eserleri Fotoğraf Albümü" Onun tasarımıyla hayat buldu. Daha sonraki yıllarda yayınlanan tüm albümlerimizin tasarımı Ahmet Ağabey tarafından yapıldı. Böylelikle başlayan dostluğumuz 2006 yılında "Dünya Mevlevihaneleri" projesi kapsamında çıktığımız Ortadoğu seyahatiyle daha da ilerledi. Bu projeden sonra birçok çalışmada fikir alışverişinde bulunduk.

O her şeyden önce iyi bir şairdir. İnsanın gönül telini titreten mısraları vardır. Yazdığı şiirler usta işidir. Bir şeyler yazma arzusu ortaokul yıllarında okuduğu kitaplarla ilgili notlar tutmaya başladığı zamanlarda ortaya çıkar. Bu arada kitap notları-

nın yanı sıra şiirler de yazmaya başlar. İlk şiirlerini arkadaşlarına okur ve şiirleri beğenildikçe yenilerini yazmaya koyulur. Yazıları ve şiirleri ilk olarak okulun duvar gazetesinde sergilenir. Lise son sınıfta Kültür ve Edebiyat Kolu Başkanlığı yapar. Okul çapında düzenlenen bir şiir yarışmasında birinci olur. İlk şiiri 16 yaşında bir dergide yayımlanır. Daha sonra bir devlet kurumunun açtığı çocuk hikâyeleriyle ilgili bir yarışmada iki hikâyesi dereceye girer ve bu hikâyeler resimlenerek iki küçük kitapçık halinde yayımlanır. Yazarlık macerası böylelikle başlar. Henüz 18 yaşında iken “*Ya Rabbi! Bana bir masa, bir daktilo ve bir yığın beyaz kâğıt bağışlarsan ben hep yazacağım!*”¹

der ve o günden sonra iyi bir yazar olabilmek için daha fazla çalışmaya, daha fazla okumaya ve daha fazla yazmaya başlar. Yazma konusunda birçok kişi Onu teşvik etse de özellikle babası ve büyük ağabeyinin destekleri çok etkili olur. Bir kasabada müftülük yapan babası dini eserlerin yanı sıra kültür sanatla da ilgilidir. Babası zaman zaman şiirler yazar ve çocuklarına okur, onları yazmaya teşvik eder. Büyük ağabeyinin birçok ünlü şairin şiirlerini topladığı defterini gece gündüz okur. Ayrıca öğretmenleri de yazma konusunda Onu destekler ve teşvik ederler.

Yine aynı web sitesinde Nuredin Durman’la yaptığı söyleşide yazarlık macerası ve yazı tutkusu hakkında şu sözleri söyler; “*Yazma, gerçekten bir tutkudur. Bence, ondan vazgeçilmesi mümkün değildir. Söyleyecek bir şeyleri olanlar mutlaka kaleme sarılır ve herhalde kendilerini buna mecbur hissederler. Elbette dün gelip geçmiştir ve bugün yeni şeyler söylemek lazımdır. Anlatılacak hikâyeler, fıslanacak şiirler vardır başkalarına. Babam niçin şiir yazıp bize okuyor? Ağabeyim niçin belki de sevgilisine okumak için kitaplardan seçtiği güzel şiirleri hiç usanmadan defterine kaydedip, onlarla bir antolo-*

ji hazırlıyor. Ben de yazabilirim elbette. Okumayı seviyorum. İlkokul yıllarından beri isim gücüm kitaplarla. O kadar çok çizgi romanım vardı ki... Sonra Ömer Seyfettin, Refik Halit, Jules Verne... Tutku, gittikçe ve kendiliğinden artıyordu. Bir yandan defterler karalanmış mısralarla doluyor, bir yandan onların kenarlarına sayısız desenler çiziliyordu. Resim yapmayı da seviyordum. Evde düzenlenen şiir yarışmalarında hemen her zaman birinci olmak hoşuma gidiyordu. Babam, ağabeylerim ve küçük kardeşlerim övgülerini artırdıkça istek ve heyecanım artıyordu. Teşvik, başarının en önemli sebeplerinden biridir sanırım. Eleştirmek, silip atmak pek kolay ama bir şeyler yapmaya çalışanların mutlaka teşvik edilmesi gerek. Belki içimizde buna kavuşamayıp da yazdığı birbirinden değerli eseri hiç gün yüzüne çıkmamış yüzlerce insan vardır.”²

Edebiyat sevgisi olan bir ailede büyümenin etkisiyle yazma konusunda her geçen gün daha da fazla bir istek ve hevesle ilerler. Bu çaba başarıyı beraberinde getirir. Hikâyeler, şiirler ve romanlar birbiri ardı sıra yayımlanmaya başlar. İlk romanı 1981 yılında yayınlanır.

O aynı zamanda iyi bir fotoğrafçıdır. Yazıyla, sanatla, edebiyatla uğraştığı için bakış açısı gelişmiştir. Fotoğrafları da hikâyeleri gibi hayatın gerçeklerini anlatır. Ahmet Ağabeyin fotoğrafları doğru açıdan çekilmiş, sade, belirgin, anlamlı ve bir mesaj içeren karelerdir. İyi fotoğraflar çekmesinde diğer bir etken de grafik ve minyatür gibi iki görsel sanatla uğraşmasıdır. Kültür sanat camiasında genellikle yazar ve şairliği ön planda olduğu için fotoğrafçılığı pek bilinmez. Fotoğrafın yanı sıra bir dönem sinemayla da uğraşmıştır. 1990’lı yıllarda Konya’da Esra Film bünyesinde sinema çalışmalarına katılır. Kısa ve uzun metrajlı bazı filmlerde senaryo yazarlığı ve yönetmenlik yapar. Sanatın birçok alanında eserler veren Ahmet Ağabeyin artık

sinemayla iyi bir izleyici olmanın ötesinde her hangi bir bağı yoktur. Sinema çalışmalarına ara vermesine rağmen fotoğrafa olan ilgisi artarak devam etmektedir. Özellikle son yıllarda birkaç kez gittiği Hicaz'da çektiği fotoğraflar çok kayda değer çalışmalardır. Mekke ve Medine Onun objektifinden bir başka güzeldir. Hac fotoğraflarının yanı sıra Van'da çektiği kareler de çok kayda değer çalışmalardır. Ahmet Ağabey bütün bu güzel sanat çalışmalarının yanı sıra bir de kişisel web sayfası içerisinde "Anka" isimli internet dergisi çıkartıyor. İlk sayısı Nisan 2008 tarihinde hazırlanan derginin son olarak 13. sayısı çıktı. Tamamen kendi çabalarıyla hazırladığı Anka keşke sadece internet ortamında kalmasa ve basılı olarak ta elimize ulaşabilse... Şimdilik bu mümkün değil ama İnşallah yakın bir zaman sonra Anka'yı kâğıda basılmış haliyle de görebiliriz.

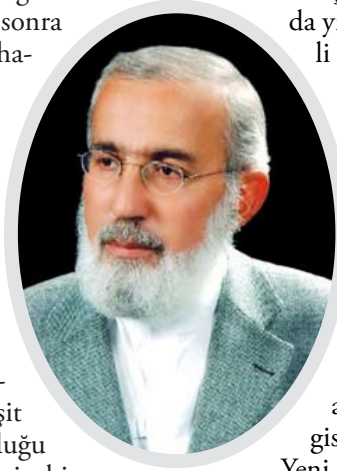
Nalçacı'daki evinin yanı sıra Sarayköy'de de küçük bir bahçesi vardır. Gevele'nin eteğindeki bahçe Ahmet Ağabeyin yazlığıdır. Badem ve çam ağaçları ile kaplı bahçe içerisinde küçük bir de ev bulunuyor. Küçük bir havuz, envai çeşit çiçek ve yeşilliğin bulunduğu bu tabiat parçası Onun için bir soluk alma yeridir. Burası şehrin gü-rültüsünden ve stresinden kurtulmak için oluşturduğu küçük bir sığınaktır. Bu küçük bahçe de Nalçacı'daki kışlık ev gibi çok güzel ve unutulmaz sohbetlere mekân olur. Yolunuz bir yaz günü Sarayköy'e düşerse Ahmet Ağabey'in bahçesine uğramadan geçmeyin...

AHMET EFE KİMDİR?

Feteva-i Hindiyeye'nin mütercimi Kayserili emekli müftü Mustafa Efendi'nin dokuz çocuğundan be-

şincisi olarak 1955'de Kayseri'de doğdu. Babasının memuriyetinden dolayı ilköğretimini çeşitli ilçelerde sürdürdü. 1967'de parasız yatılı sınavını kazanarak Ankara İmam Hatip Okulu'na başladı. 1973 – 74 öğretim yılında hem buradan, hem de fark dersleri sınavla vererek Ankara Keçiören Lisesi'nden mezun oldu. 1979'da Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ni bitirdi. 1982'de İzmir Menemen'de askerlik görevini yaptı. Diyanet İşleri Başkanlığı ve TRT Genel Müdürlüğü'nde memur olarak çalıştı. 1983'te yeni kurulan ve daha çok çocuk kitapları yayınlayan Kandil Yayınevi'nin kuruluşuna iştirak etmek için memuriyetten istifa etti. Yayını bir yıl kadar süren Kandil Çocuk Dergisi'ni çıkarttı. 1985'te Türkiye Yazarlar Birliği tarafından çocuk edebiyatı dalında yılın yazarı seçildi. Milli Eğitim Bakanlığı'na düzenlenen çocuk şiirleri yarışmasında ve çeşitli kurumların açtığı yarışmalarda aldığı ödüller aldı. "Akyazı" ve "Fındık Osman" adlı ilk hikâye kitapları Diyanet Yayınları tarafından yayınlandı. İlk şiiri aylık kültür sanat dergisi Pınar'da yayınlandı. Yeni Devir, Milli Gazete,

Zaman gibi gazetelerde ve çeşitli kültür sanat dergilerinde yazıları yayınlandı. 1992'de Gençlik Dergisi'nin yayın yönetmenliğini yaptı. 1993'te Ankara'dan Konya'ya taşındı. Esra Film bünyesinde sinema çalışmalarına katıldı. Kısa ve uzun metrajlı bazı filmlerde senaryo yazarlığı ve yönetmenlik yaptı. Mahalli radyo ve TV kanalları için programlar hazırladı. Konya Büyükşehir Belediyesi ve Konya İl Kültür Müdürlüğü tarafından yayınlanan kitaplarda editörlük, sanat danışmanlığı ve grafiker olarak hizmet sundu.

Hat, tezhip ve minyatür sanatlarıyla da ilgilendi. Halen Konya'da ikamet eden Efe evli ve üç çocuk babasıdır.

Yayımlanan Eserleri: Şiirler; Veda (1981), Can Gazeli (1994), Ey Yâr (1995), Hümâ (2008). **Çocuk Şiirleri;** Sevgi Çiçeği (1981), Ellerin Üşümesin (1986), Patik Yap Kunderacı (1996), Işığın Yüreği (1999). **Hikâyeler;** Tabya (1983), Hançer (1983), Ah Züleyha (1995), Çölde Kanat Sesleri (1996), Ganj (1996), Sönmeyen Yıldızlar (2008). **Çocuk Hikâyeleri;** Akyazı (1973), Fındık Osman (1973), İhtiyar Tamirci (1982), Binlerce Güvercin (1982), Küp (1982), Dört Arkadaş (1982), İyilik (1982), Çanta (1982), Sokak (1982), Misafir Kim? (1983), Hırsız Hasta (1983), Kızak Yeri (1983), Yunus'un Çiçekleri (1986), Tarih ve Kahramanlık Hikâyeleri (Yirmi küçük kitaptan oluşan takım. Yıldırım Niğbolu'da, Kılıçarslan, Barbaros'un Duası, Şehitler Ölmez, Kaledeki Hain, Baba Oruç, Kanije Yiğitleri, Çöldeki Ordu, Fetih Rüzgârı, Tabyadaki Gelin, Varna'daki Güneş, Mohaç'ta Osmanlı Topları, Malta Şehidi, Büyük Yarış, Yavuz Sultan Selim Çaldıran'da, Kefenleri Kar Oldu, Osman Gazi'nin Oyunu, Kutlu Hatun, İmam Şamil, Genç Osman) (1986), Uçurtmam Kuşlar-

dan Güzel (1991), Arslanlar Ordusu (1992), Yasemin'in Dünyası (1996), Dağdaki Oyuncak (1996), Anneler ve Çocuklar (1996), Gümüş Gözlü Dev (1996), Kartopu (1996), Yakın Arkadaş (1997), Bilâl'in Çiçeği (1997), Mum Alevi (2004), Akıl Küpü (2004), Mevlâna'dan Hikâyeler (2004), Benim De Uçaklarım Var (2008). **Romanlar;** Kor (1981), Yunus (1981), Üç Kandil (1984), N'oldu Bu Gönüm (1987), Acı (1996). **Masallar;** Cimri Kral ve Altınları (1982), Mağrur Tavus (1982), Yeni Masallar (1983), Kölenin Ekmekleri (1983), Keloğlan Keleş Oğlan (1984), Dünyayı Gezen At (1985), Yetim Veli (1985), Meraklı İhtiyar (1992), Kafdağı'ndaki Adam (1992), Masallar Ülkesinde (1992), Beydebâ Masalları (2004). **Biyografik Eserler;** Annelerimiz (1983), Sîret-i Resul (1993), Anadolu Selçuklu Sultanları (1993), Güzeli Bulmak – Hattatların Hâli (1994), Onlar Yıldızlar Gibi (1994), Mevlâna Gülşeni (1995), Portre, Biyografi ve Tuğralarıyla Osmanlı Padişahları (1997), Minyatürlerle Yunus Emre'nin Hayatı ve Şiirleri (1997), Celâleddin Karatay Hayatı ve Eserleri (1997), Dünyayı Güldüren ve Düşündüren Adam Nasrettin Hoca (1998), Tarih-i Âl-i Selçuk (1998),

Sahib Ata Fahreddin Ali'nin Hayatı ve Eserleri (2003), Minyatürlerle Mevlâna ve Ailesi (2004), Çerkes Ethem (2007), Efsaneden Gerçeğe Kuşçubaşı Eşref (2007). **Ansiklopediler;** Çocuklara İslâm Ansiklopedisi (1984), Çocuklara İslâm Büyükleri Ansiklopedisi (1984), Osmanlı Tarihi Ansiklopedisi (1990), Çocuklar ve Gençler İçin Peygamberler Tarihi Ansiklopedisi (2007). **Antolojiler;** Çocuklar Güle Benzer (1980), Çiçek Yağmuru (1991), Kafdağı Uzak Değil (1995). **Piyesler;** Cepheye Koşmak (1981), Atlar Nerede Kışlayacak? (1996). **Diğer Eserleri;** Çocuklara İslâmî Bilgiler (1984), Tatil Kitabı (1985), Çocuklar İçin İslâm Akâidi (1985), Gusul Abdesti ve Hükümleri (1985), Namaz Kitabı (1985), İslâm'da Zekât, Faiz, Zina, Ölüm ve Sonrası (1986), Bu Yanda Ölümdür O Yanda Doğum (1986), Demir Ökçeler (1986), Açıklamalı Büyük Dua Kitabı (1986), Klavuz Yazılar (1986), Resimli, Şiirli Mini Ansiklopedi (1986), Cuma Günü ve Cuma Namazı (1986), İslâm'ın İlk Şartı Tevhid (1988), İslâmî Eğitimde Esaslar (1988), Allah Yolunda Cihat (1988), Hac Rehberi (1989), Kur'an Elifbâsı (1989), Yazık Peygamberi Sevmeyen Kalbe (1990), Seçilmiş

Kıssalar Hisseler (1994), Tatil Kitabı (1996), Konya Yazıları (1996), Hüsn-i Hatlarla 40 Hadis Albümü (1998), Efendimiz, Önderimiz, Peygamberimiz (1998), Besmele Gülşeni (1998), Yunus Gülşeni (1998), Teyakkuz (1998), Tevhîd'in Işığında (1998), Son Cümle (1998), Konya'da Kırk Büyük Eser (1998), Koyunoğlu Müzesi Tezhipli Kitaplar Kataloğu (2003), Ah Minel Aşk (2004), Baki Divanı Şerhi Notları (2004), Çocuklar ve Gençler İçin Temel Dini Bilgiler (2006), Nasıl Öldürüldüler? (2008), Dünyaya Gülmek – Minyatürlerle Nasreddin Hoca Fıkraları (2008), Kara Albüm (Tarihsiz).

KAYNAKÇA

(1) (2) DURMAN, Nureddin, "Ahmet Efe'nin Cevapları", www.dunyabizim.com.

İŞİK, Ali, "Cumhuriyet Dönemi'nde Konya'da Edebiyat ve Temsilcileri", Konya Kitabı XI, KTO, Konya, 2008, s. 171 – 172.

UZ, M. Ali, Konya Kültürüne Hizmet Edenler, Cilt: 1, Konya Büyükşehir Belediyesi, 2003, s. 317 – 321.

www.ahmetefe.com

Bekir ŞAHİN

Yaşayan Yazarlarımız:

DURAN ÇETİN ve BİR HİKÂYESİ

Çocuk edebiyatı; “on beş yaş altı çocuklar için konuları, karakterleri ve kullanılan dil özelleştirilerek hazırlanan edebi eserlerin oluşturduğu edebiyat koludur.” diye tarif edilir.

Birçok konuda olduğu gibi ülkemizde çocuk edebiyatının gelişimi, dünyadaki edebiyatın gelişimiyle paraleldir. 1839 Tanzimat Dönemi çocuk edebiyatının da başlangıcı sayılabilir Masal, bilmece, tekerleme, atasözleri, Nasreddin Hoca fıkraları ile Karagöz ve Meddah oyunları bu alanın önce sözlü sonra yazılı hale gelen ürünlerindedir.

Günümüzde, ülkemizde ve dünyada edebiyatın önemli bir kolu haline gelmeye başlayan çocuk edebiyatı bir sektör haline gelmiştir. Yayınevleri bu konuda azda olsa ciddi çalışmalar yapmaktadır.

Ülkemizde çocuklarımızın severek okuduğu Ömer Seyfettin, Kemallettin Tuğcu, Mustafa Ruhi Şirin, gibi yazarlarımızın yanında bu konuda ün yapmış; Ataol Berahramoğlu, Cahit Zarifoğlu, Çetin Öner, Eflâtun Cem Güney, Fatih Erdoğan, Fazıl Hüsnü Dağlarca Gülten Dayıoğlu, İpek Ongun, Mevlâna İdris Zengin, Rifat Ilgaz, Serpil Ural, Sevim Ak, Ahmet Efe gibi yazarlarımızın eserleri elden ele dolaşmaktadır. Konya’ımızda da bu konuda birçok eseri olan Duran Çetin’i saymak mümkündür.

Bu yazımda Çocuk edebiyatı konusunda özgün eserleri olan Duran Çetin’i tanıtarak bir hikâyesini suna-

cağım:

Yazarımız, Konya’nın Çumra İlçesi’ne bağlı Apasaraycık köyünde doğdu (1964). İlkokulu köyünde, orta öğrenimini Çumra’da tamamladı. Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu (1986). Eskişehir’e bağlı Sarıcakaya ilçesinde başladığı öğretmenliğe Turhal, Kulu ve Çumra’da uzun yıllar devam etti.

İlk yazısı *İki Eylül*’de (Eskişehir, 1990) çıkan Çetin’in yazıları **Edebiyat Otağı, Berceste, Irmak, Son Çağrı, Yedi İklim, Dergâh, Hece gibi basılı**, Edebistan.com, 40ikindi.com, hikâyeler.net gibi edebiyat portallarında ve yerel gazetelerde yayımlandı. Bazı özel radyolarda programlar yapıp yönetti. Türkiye Yazarlar Birliği üyesi olan Duran Çetin, özel bir TV kanalında “Kitap Okuyorum” adlı bir program hazırlayıp sunuyor. Hâlen Konya’da öğretmenliğini sürdüren yazar, öykü ve roman çalışmalarına devam etmekte ve yerel gazetelerde haftalık yazılar yayınlamaktadır. Hikâye ve romanlarıyla ilgili olarak Ankara Üniversitesi Dil Tarih Fakültesi ve Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde tez çalışmaları yapılmıştır.

Kurguları “İyilik ve iyi İnsan” üzerine olan Duran Çetin, roman ve hikâyelerinde daha çok çilekeş, temiz Anadolu insanının yazgısını duru, sade ve yalın bir dille işledi. Eserlerinde dilin ağıdalı anlatımından kaçındı. Kültürel yozlaşmanın yol açtığı problemlere çare olacak konulara vurgular yaptı, insanın manevi dinamiklerini öne çıkaran mesajlar verdi.

Eserlerinin konusunu gerçek hayattan seçerek sıradan insanların hayatlarını, duygularını, hislerini, maceralarını öykü ve romanlarına taşıdı.

ESERLERİ:

ÖYKÜLERİ:

1. Bir Kucak Sevgi, Enes Kitap Sarayı Yay., Konya 2000, 2.baskı, Beka Yayınları, İstanbul, 2007, 2. Güller Solmasın, Kitap Dünyası Yay., Konya, 2000, 2. Baskı, Beka Yayınları, İstanbul, 2007, 3. Kırmızı Kardeşler, Beka Yayınları, İstanbul, 2003, 2.baskı, 2008, 4. Sana Bir Müjdem Var, Beka Yayınları, İstanbul, 2006, 5. Gözlerdeki Mutluluk, Beka Yayınları, İstanbul, 2007.

ROMANLARI:

1. Bir Adım Ötesi, Beka Yayınları, İstanbul, 2002, 2. Yolun Sonu, Beka Yayınları, İstanbul, 2004, 3. Portakal Kızım, Beka Yayınları, İstanbul, 2005, 2.baskı, 2008, 4. Toprak Gönüllüler, Beka Yayınları, İstanbul, 2008 (Biyografi Dr. Muammer Ulutürk tarafından hazırlanmıştır.)

Yazarımız bir hikâye:

Ben At Olayım

Veysel Emin! diye bağırdı kalın bıyıklı sempatik bakışlı biri. Babası olmalıydı. Ses tonunda baba korumacılığı vardı. Hem sevecen aynı zamanda uyarıcı. İşte babalar böyleydi. Çocukluğumdan tanırdım bu tavrı.

Veysel Emin hiç oralı olmadı. Dinlemedi bile. Köşeye sıkıştırdığı kendinden büyük çocuğa elindeki balon saplarını vuruyordu durmadan. Çocuk isteseydi Veysel Emin'i tek hareketle yere kapaklayabilir, burnunu kırabilir, yüzünü morartabilirdi. Ama yapmadı. Belki de yapmadı çünkü sevimli bir yüzü vardı. Kızmış olmalıydı. Kızmasına rağmen sadece oradan uzaklaşmayı denedi. Belki de Veysel Emin'in büyüklerinden güç aldığını hissetmişti, ya da

düşünmüştü.

Burası Atlıhan'dı. Şehrin gürültüsünden keşmekeşinden kısmen uzak sayılırdı. Bahçeydi, parktı, belki de dinleme yeriydi. Şehir çocuğu için bulunmaz bir yerdi. Toprak yollar vardı daracık. Çiçekler süsülüyordu her yanı. Ağaçlardan kuş sesleri kulağa bir ninni kadar, bir masal kadar, bir öykü kadar hatta bir şiir kadar tatlı geliyordu.

Veysel Emin'di bu. Ne yapacağını ne söyleyeceğini, ne düşüneceğini kestirmek öyle kolay değildi. Gözü pek, cesareti çok, aklına geleni çocuk saflığıyla anında söyleyiverirdi. Bir kez daha aynı uyarıydı onu duraksatan, yaramazlıklarına ara vermeyi sağlayan:

-Veysel Emin!

Bu kez gözleri parladı. Babasının uyarısına cevap vermiş olması ödüllendirilmesi demektir. Babasına yaklaştı. Babasının sevecen bakışlarından cesaret alarak isteğini söyleyiverdi:

-Ben Kılavuz'a bineceğim.

Şakakları henüz kırarmaya başlamış babası şaşırıldı. Kılavuz da neydi. Bu çocuk bunları nasıl biliyordu, nereden duymuştu... Atların etrafta dolaştığı bu yerde, Kılavuz bir attı elbette. Çocukları sırtlarında taşıyarak onların eğlenmelerini sağlayan atlar. Bakımlı, tüyleri parlak, süslü atlar...

-Kılavuz hangisi, dedi usulca.

Veysel Emin, kendinden emin bir şekilde:

-İşte şu! diye eliyle işaret etti.

Babası onun bu isteğini yerine getirirken bazı şartlar ileri sürmeyi düşünmekten vazgeçti. Çocuğunun elinden tuttu. At bakıcılarının bulunduğu tarafa el ele yürüdüler. Sanki biraz önceki hırçın çocuk yok olmuştu. Annesinin yanındaki bir kedi yavrusu kadar sakindi. Minik bir kuş yavrusu kadar masumdu. Ben ata çok güzel binerim, deyip duruyordu. Belki de babasından iltifat bekliyordu.

Babasının “Tabi, oğlum sen çok güzel ata binersin.” demesini istiyordu. Bunu hisseden babası, “Biliyorum, sen çok güzel binersin.” deyiverdi.

Atın yularından tutan adam Veysel Emin’e döndü:

-Hazır mısın? dedi.

Her zaman dediği gibi:

-Hı hı, diye cevap verdi.

Atla parkuru turlamaya başladı. Bir tur bitince, attan inmek istemeyen Veysel Emin, mırın kırın etmeye başladı. İnmeyeceğini söyledi. Ben çok sevdim, dedi. Bu at benim, dedi. Atı alalım, dedi...

Babası oğlunun ısrarına dayanamadı bir tur için daha izin verdi. Atın sırtında kendine olan güveni iyice artan Veysel Emin, etraftan kendilerine bakan çocuklara hava atmaya başladı. Dil çıkarıyor, siz binemezsiniz diyor,

en güzel ben binerim diyor, diyor...

Babası bu yaptığının yanlış olduğunu ona hatırlatmak gerektiğini düşünürken tur da sona erdi. Babası elini uzattı:

-Hadi artık in, başka çocuklar da ona binecekler.

-Olmaz, bir defa daha babacığım, lütfen.

İşini görmek için ne kadar da nazik davranıyordu böyle. Ama babası kararlıydı. Tamam, diyecekti.

-Olmaz. İn artık. Paramız yok.

Paramız yok diyen babasına gözlerini diken Veysel Emin, attan indi. Daha birkaç adım atmıştı ki babasına çok önemli bir şey söyleyecekmış gibi heyecanla baktı:

-Madem o zaman ben at olayım.

-Tamam, dedi babası. Sen at ol bakalım.

Veysel Emin, ellerini yere koyarak atlar gibi koşmaya başladı. Bir kaç kez tökezleyip yere yuvarlandı. Babasının kahkahalarına kendi kahkahaları karıştı. Acı duymasına rağmen oyununu sürdürdü. Acıyan eline, çakıl batan dizine aldırış etmeden atçılık oynamaya devam etti. Oyun dışında bu şekilde düşmesinin sonucunun ne olacağını düşünmek bile istemeyen babası elinden tuttu. Birlikte yürüdüler kafeteryaya doğru.

-Çocuklarla alay etmek, onlara dil çıkarma çok yanlıştı, onlar sana dil çıkarsalar ne yapardın? dedi.

Veysel Emin kendinden emin bir şekilde cevapladı:

-Döverdim onları.

-Ya onlar da seni döverlerse?

Veysel Emin, babasının demek istediğini anlamışçasına sustu ve yürümeye devam etti.

Mevlevî Yazıları dizi yazımız yer yokluğu sebebiyle bu hafta yayımlanamamıştır.